

М. І. Богдан
студентка Іск. курсу
спеціальності «соціальна робота»
ФПСР ОНУ імені І. І. Мечникова
Науковий керівник:
канд.істор.наук , доц.
С. В. Гладченко.

ІСТОРИЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ФЕМІНІЗМУ

Фемінізм, як соціальний феномен та політична течія, сформувався під впливом життєвих ситуацій та проблемних питань, типових для жінок. Прихильники фемінізму піддають

критиці сформовані у суспільстві відносини, спираючись на аналіз нерівності статей і захист прав та інтересів жінок.

Дотримуючись визначенню «Словника гендерних термінів», фемінізм розуміється як теорія рівності статей, що лежить в основі руху жінок за звільнення. Найчастіше його трактують ширше - як різного роду дії на захист прав жінок, засновані на уявленнях про правову рівність статей. [4].

Фемінізм, як течія, ставить собі за основну мету вирішення проблеми розуміння природи нерівності жінок та чоловіків, загострює увагу на питаннях політики, влади та сексуальності. Політична активність феміністок найбільше загострює свою увагу на таких складних питаннях, як домашнє насильство, право на дітонародження або аборт, відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, рівна заробітна плата, сексуальне переслідування, дискримінація та сексуальне насильство [3]. Темі, досліджувані фемінізмом, включають в себе дискримінацію, стереотипізацію у суспільстві, об'єктивацію жінок, особливо сексуальну об'єктивацію, пригнічення зі сторони чоловіків та патріархат. Основа ідея феміністського руху закладається в тому, що права, привілеї і становище в суспільстві не повинні визначатися статевою приналежністю.

Витоки історії фемінізму прийнято датувати кінцем XVIII - початком XIX століття, коли думка про те, що жінка займає пригнічений стан в суспільстві, в центрі якого стоїть чоловік, стало отримувати більш широке розповсюдження. Феміністський рух бере коріння в реформаторському русі західного суспільства XIX століття. Вперше вимоги рівноправності були висунуті жінками під час Війни за незалежність в США у 1775-1783 роках. Першою американською феміністкою вважають Абігейл Сміт Адамс, яка була переконаною прихильницею прав жінок і яскравою представницею жіночої емансипації в американській історії [1].

У той же час у Європі поширилась хвиля фемінізму, але вона отримала назву «суфражизм». Суфражистки активно

користувалися ненасильницькими методами громадянської непокори за для боротьби за свої права та можливість отримання для жінок виборчого права. Вони приковували себе до воріт, сідали на рейки, влаштовували демонстрації і стояли на вулицях з плакатами, виступаючи проти дискримінації жінок у політичному та економічному житті.

Якщо говорити про Україну, то можна зазначити, що протягом XVII-XX століть на території країни діяли кілька організацій, які виступали за права жінок. Наприклад, вагомим досягненням «Всеросійського союзу рівноправності жінок» стало придбання українськими жінками виборчого права, а «Жіноча громада Буковини» та «Союз українок», які існували у 1900-ті роки, виступали за отримання жінками права на освіту. В кінці XIX початку XX століття в Україні було сильний політичний жіночий рух - суфражистки, які боролися за політичні права жінок. Це рух існувало в рамках національно-визвольних рухів, окремо в Російській імперії, окремо в Австро-Угорщині, оскільки українські землі тоді були поділені між цими державами [1].

Світанок жіночої рівноправності припав на 1920-ті, коли Україна тільки увійшла до складу СРСР, в той же час була заснована найбільша феміністська організація «Союз українських жінок», яку очолювала Мілена Рудницька. Чи не першим у всій Європі СРСР закріпив політичну рівноправність жінок у Конституції 1918 року [2]. Пізніше жінкам гарантували однакові права з чоловіками в трудовій, громадянській, шлюбній та освітній сферах, а також закріпили принцип рівної оплати. Але якщо спочатку революцію в цих правах дотримувалися, то вже до середини XX століття емансипація зійшла нанівець - незабаром заборонили аборти, розлучення визнали небажаними, а жінок знову перестали кликати до влади.

За часів радянської епохи фемінізм класифікувався як буржуазна ідеологія, а тому вона вважалась контрреволюційною і антирадянською. Громадянське суспільство і фемінізм практично

не існували за радянських часів, але після здобуття незалежності України в 1991 році феміністський рух відтворився.

Нова хвиля жіночого руху 70-80-х рр. XX століття дала поштовх для переоцінки ролі та місця жінки у суспільстві, розширилась участь жінок у політичному житті, і, як результат, змінилися пріоритети в соціальній, освітній, культурній сферах країн. Важливу роль у поширенні ідей гендерної рівності відіграли Всесвітні конференції жінок 1985-1995 років. Ідеї рівноправного доступу до політики знайшли своє втілення у концепції демократії, яка передбачає рівне представництво жінок і чоловіків в органах влади за формулою «50/50» [2].

Позитивні зрушення відбуваються в Україні, коли ідеї гендерного паритету, закріплені в Конституції України, були відтворені у Законі «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», який вступив в силу з 2006 року. Згодом було затверджено «Державну програму з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року» [3].

Україна підписала всі міжнародні документи щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Декларацію щодо рівності жінок і чоловіків (1988 р.), Пекінську декларацію та Платформу дій (1995 р.), Декларацію Тисячоліття (2000 р.), документи Спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН з питань гендерної рівності (2000 р.), Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (2006 р.) та інші і взяла на себе зобов'язання впровадження контролю дотримання цих документів.[2]

Внаслідок широкого розповсюдження фемінізм зробив величезний вплив на різні сфери суспільного життя, таких як: мораль та освіта, мода та зовнішній вигляд, громадянські права жінок та їх місце у соціумі. Заслуги феміністок можна проілюструвати тим, що жінки все частіше зустрічаються серед політичних активістів, вчених, спортсменів, космонавтів та військових.

Із зазначеного можна зробити висновок, що основною метою феміністського руху було досягнення рівноправ'я між жінками та чоловіками в політичному та економічному житті, здобуття виборчого прав, прав на освіту та гідну оплату праці для жінок. На сьогоднішній день українські жінки мають рівні з чоловіками можливості в сфері освіти, доступу до медичних послуг та правосуддя, так само у жінок є можливість служити в армії та працювати практично у всіх сферах праці. Але недоліком є те, що, порівняно з західноєвропейськими країнами, Україна зберігає низький рівень гендерного балансу в політичному і громадському житті, хоча останнім роки і тут спостерігається певний прогрес.

Список використаних джерел

1. Как женщины захватили мир: история феминизма в Украине и других странах / под. ред. Требор И., Пирогова М. // Сегодня. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.segodnya.ua/ukraine/istoriya-feminizma-v-mire-i-v-ukraine-ot-bovuar-do-komiksov-1120564.html>
2. Ковтун В. В. Гендерна рівність: міжнародний досвід та українські реалії [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3690/1/Kovtun_3.pdf
3. Плахотник О. Постсоветский феминизм: украинский вариант [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kcg.net.ua/gurnal/17/17.pdf>
4. Словарь гендерных терминов / под ред. А. А. Денисовой / Региональная общественная организация «Восток-Запад: Женские Инновационные Проекты». М.: Информация XXI век, 2002 - 256 с.